

Příloha č. 1

Jeníček a Mařenka – Jacob Grimm, Wilhelm Grimm

(GRIMM, Jacob, Wilhelm. *Pohádky bratří Grimmů*. 2. vyd. Praha: Albatros, 1980, s. 67-78.)

U jednoho velikého lesa stála malá chaloupka a tam bydlil chudý drvoštěp se ženou a se dvěma dětmi, které mu zůstaly po nebožce první ženě. Jmenovaly se Jeníček a Mařenka. V chaloupce nikdy nebylo jídla nazbyt, ale když jednou v té zemi nastala veliká drahota, drvoštěp už nestačil vydělat ani na chleba. Krájeli z posledního bochníku.

Otec byl už celý ustaraný, večer se na posteli pořád převracel z boku na bok a vzdychal, až řekl své ženě:

„Co jen si počneme? Chudinky děti, jak je uživíme, když v chalupě není co do úst?“

„Víš co, muži,“ odpověděla žena, „zítra časně ráno zavedeme děti do lesa, tam, co je nejhustší, rozděláme jim oheň, každému dáme kousek chleba a potom půjdeme po své práci a necháme je tam. Samy už cestu domů nenajedou.“

„Nechat děti v lese samotné?“ odpověděl muž. „Ne, ženo, to já neudělám. Vždyť by na ně přišla divá zvěř a roztrhala by je.“

„Vezmi rozum do hrsti,“ řekla žena, „když to neuděláme, pomřeme hlady všichni čtyři.“ A tak dlouho do něho hučela, až si dal říci, i když mu děti bylo pořád líto.

Obě děti šly spát o hladu, proto také nemohly usnout a vyslechly, k čemu macecha otce navádí. Mařenka se rozplakala a šeptala Jeníčkově:

„Co budeme dělat? Já se v lese bojím.“

„Neplač, Mařenko,“ konejšil ji Jeníček, „však my domů trefíme, já už vím jak.“

Když rodiče usnuli, Jeníček vstal, oblékl si kabátek a vykradl se ven. Měsíc jasně svítil a bílé křemínky na cestě před chalupou se blyštěly jako samé nové desetníky. Jeníček je začal sbírat a nacpal si jich do kapes u kabátu, co se jen vešlo. Potom se vrátil k sestřičce, pošeptal ji:

„Nic se neboj, Mařenko, a jen klidně spi. Dobře to dopadne,“ a šel si lehnout.

Sotva se rozednívalo, ještě než vyšlo slunce, už byla macecha vzhůru a budila děti:

„Vstávejte, vstávejte, půjdeme do lesa na dříví.“ Potom dala každému krajíček chleba a řekla: „Tady máte na oběd, ale nesnězte to před polednem, víc už nedostanete, nemáme.“

Mařenka vzala chleba do zástěrky, protože Jeníček měl v kapsách kamínky, a všichni se vydali do lesa. Když už byli kousek od chalupy, zastavil se Jeníček a ohlížel se po ní, za

chvilku zase a tak dělal to pořád. Otec mu řekl:

„Jeníčku, copak že se pořád ohlížíš a zůstáváš pozadu?“

„Já vás dohoním, tatínku,“ odpověděl Jeníček. „dívám se na svou bílou kočičku, sedí nahoře na střeše a chce mi dát sbohem.“

Žena řekla:

„Ty si hloupý, to není tvá kočička, to jen ranní slunce svítí na komín.“

Ale Jeníček se nedíval po kočičce. Pokaždé vytáhl z kapsy bílý křemínek a hodil ho na cestu.

Když došli hluboko do lesa, řekl otec:

„Tak děti, teď nasbírejte dříví, rozdělám ohniček, aby vám nebylo zima.“ Jeníček s Mařenkou nanosili velikánkou hromadu roští, otec ji podpálil, a když se oheň rozhořel vysokým plamenem, řekla žena:

„Tak, děti, zůstaňte hezky u ohničku a odpočiňte si, my půjdeme do lesa kácet. Až budeme hotovi, přijdeme pro vás.“

Jeníček s Mařenkou seděli u ohně, a když bylo poledne, snědli každý svůj krajíc chleba. A protože pořád slyšeli rány sekerou, nebáli se, mysleli si, že je otec nablízku. Jenže ona to nebyla sekera: otec přivázal na jednu souš silnou větev, a jak foukal vítr, větev se klátila a tloukla do stromu. Děti byly uběhané, oheň pěkně hřál, a tak seděly a seděly, až jim oči zapadly a ony tvrdě usnuly.

Když se konečně probudily, oheň dávno vyhasl a byla tmavá noc. Mařenka se dala do pláče a naříkala:

„Jak my se teď dostaneme z lesa ven!“ Bála se, ale Jeníček ji utěšoval:

„Jenom chvilku počkej, až vyjde měsíček, potom už cestu najdeme.“

Měsíc byl v úplňku, a když vystoupil dost vysoko, vzal Jeníček sestřičku za ruku a šli, jak jim ukazovaly cestu jeho křemínky. Třpytily se při měsíčku jako zbrusu nové desetníky. Šli tak celou noc a za svítání se šťastně dostali k otcově chalupě. Zakleпали na dveře, matka otevřela, a když viděla, že je to Jeníček s Mařenkou, začala hubovat:

„I vy nezvedené děti, to jste si v lese pospaly! My už jsme mysleli, že se ani nevrátíte.“

Ale otec byl rád, že jsou děti doma. Beztoho samou starostí o ně ani oka nezamhouřil.

Zanedlouho však bylo v chalupě zle a zle, bída hleděla ze všech koutů. A to macecha v noci povídala mužovi:

„Zase není do čeho kousnout. V almárce máme jen půl bochníku, až ho sníme, co potom? Děti musejí z domu. Zavedeme je do lesa, ale ještě hloub, aby odtamtud cestu najít nemohly. To je naše jediná záchrana.“

Muž z toho měl srdce těžké jako kámen. V duchu si vyčítal: Nepřivedl jsem svým dětem hodnou matku. Každá jiná by věděla, že se s dětmi máme rozdělit o poslední sousto. Chtěl, aby to žena uznala, ale ta nechtěla nic slyšet, jenom hubovala a ještě sama vyčítala. Když se jí nedovedl opřít poprvé, musil muž ustoupit i podruhé.

Jenže děti byly ještě vzhůru a zas to všechno vyslechly. Když drvoštěp se ženou už spali, Jeníček zase vstal a chtěl jít nasbírat křemínků jako posledně. Ale macecha dveře zamkla, a tak nemohl ven. Přesto sestřičku utěšoval:

„To nic, Mařenko, jenom klidně spi a neplač, však my si nějak pomůžeme.“

Časně ráno přišla žena pro děti, aby vstávaly. Dostaly každý svůj krajíček chleba, ale menší než předešle. Jeníček ho cestou v kapse drobil, každou chvíli zastavil a hodil drobeček na zem.

„Jeníčku, copak že postáváš a ohlížíš se,“ řekl otec, „jdi pořádně!“

„Dívám se na svého holoubka, sedí na střeše a rád by mi dal sbohem,“ odpověděl Jeníček.

„Ty si hloupý,“ řekla žena, „to není holoubek, to jen ranní slunce svítí nahoře na komín.“ Nevěděla, proč se Jeníček zastavuje. A on zatím pomalounku polehounku vyházel všechny drobečky z kapsy na zem.

Žena zavedla děti ještě hloub do lesa, kde předtím jakživy nebyly. Otec tam zase rozdělal velký oheň a macecha řekla:

„Tady zůstaňte sedět, děti, a jestli jste ušlé, můžete si zdřímnout. My jdeme do lesa kácet a večer, až budeme hotovi, přijdeme si pro vás.“

V poledne se Mařenka rozdělila o chleba s Jeníčkem, který svůj krajíček vydrobil na cestu. Potom zase usnuli a spali a spali. Večer minul, ale za dětmi nikdo nepřišel. Probudily se teprve zimou a do tmy tmoucí. Jeníček sestřičku těšil:

„Jenom počkej, Mařenko, až vyjde měsíček. Potom uvidíme drobečky, co jsem roztrousil, a ty už nám ukážou, kudy domů.“

Když měsíc vysvitl, vydali se na cestu, ale žádné drobečky už nenašli, lesní ptáčekové je všechny do jednoho sezobali.

Jeníček zase říkal:

„To nic, však my cestu najdeme,“ ale nemohli ji najít.

Tak šli celou noc a celý den od rána do večera, a ještě se nedostali z lesa ven. Měli už hrozný hlad, vždyť snědli jen hrstičku jahod a borůvek, co sem tam nasbírali. Byli už uchození, že sotva na nohou stáli, a tak si lehli pod strom a usnuli.

Ráno se zase sebrali a šli, bylo to už druhé ráno, co nespali doma ve své posteli. Zase šli a šli, ale zacházeli pořád hloub a hloub do lesa. K polednímu uviděli krásného sněhobílého

ptáčka. Seděl na větvi a tak pěkně zpíval, že se zastavili a poslouchali. Když dozpíval, zamával křídly a poletoval před nimi ze stromu na strom, a děti pořád za ním. Tam je dovedl z lesa na palouček k malé chaloupce a tam se jim ztratil.

Děti se po něm ani neohlížely, mohly oči nechat na té chaloupce, protože takovou ještě nikdy neviděly. Zdi měla z chleba, střechu z perníku a okýnka cukrová.

„Panečku, teď se najíme, Mařenko,“ pochvaloval si Jeníček. „Já si vezmu kousek ze střechy a ty si ulom z okna, lízni si, je to sladké.“ Natáhl ruku a uštípl si kousek střechy, aby ochutnal, jaké to je, a Mařenka si stoupla k okýnku a chroupala cukrová sklíčka. Vtom se zevnitř ozval tenký hlásek:

„Chroupy, chroupy, kdopak tu je,
kdo chanuku oždibuje?“

Děti odpověděly:

„To vítr, větříček,
obláčků bratříček,“

a jedly dál a nedaly se rušit. Jeníčkoví střecha moc chutnala, a tak už neuštipoval, strhl si z ní celou jednu perníkovou tašku. Mařenka zůstala u okna, které bylo sestaveno z kulatých sklíček, vyloupala si celé jedno kolečko a libovala si, jak je dobré.

Najednou se otevřely dveře a z nich se o berličce vybelhala stará, prastará baba. Jeníček a Mařenka leknutím upustili, co měli v ruce. Ale baba zakroutila hlavou a řekla: „Aj aj aj, děťátka kuřátka, kdopak vás sem zavedl? Můj bílý ptáček? No, jen pojd'te, pojd'te dál, já mám dětičky ráda.“ Vzala obě děti za ruku a odvedla je do chaloupky. A hned jim snášel na stůl, co měla dobrého: mléko a pocukrovaný svítek, jablka a ořechy. Po jídle odestlala dvě bílé postýlky, Jeníček a Mařenka si lehli a mysli, že snad jsou v ráji.

Jenže baba nebyla tak přívětivá, jak se tvářila. Byla to zlá čarodějnice a tu sladkou chaloupku si postavila proto, aby přilákala děti a mohla je sníst.

Časně ráno baba vstala, dřív než se děti probudily, prohlédla s je, kterému se víc červenají tvářičky, popadla Jeníčka, odnesla ho do chlívků a zavřela za ním laťková dvířka. Potom šla k Mařence, vzburcovala ji a křikla:

„Vstávej, holka líná, nanosíš vody a uvaříš klukovi něco dobrého, aby pěkně tloustl. Sedí v chlívků, mám ho ta na krmníku.“

Mařenka se dala do pláče, ale žádné pomoc, musila zlou čarodějnici poslechnout.

Chudák Jeníček byl zavřený, ale k jídlu dostával všechno nejlepší, kdežto Mařenka jen samé oškrabky. Baba se každé ráno belhala k chlívku a volala:

„Jeníčku, vystrč prstíček,
at' vidím, jaký jsi cvalíček.“

Ale Jeníček nebyl tak hloupý, aby vystrkoval prst, vždycky jí nastrčil nějakou kůstku. Baba měla špatné oči a nic nepoznala. Jenom se divila, že Jeníček vůbec netloustne. Když už ho krmila čtyři neděle a Jeníček zůstával pořád stejný, najednou už jí to bylo dlouhé a řekla si, že dál už čekat nebude: „At' je tlustý nebo hubený, zítra si ho udělám.“ A hned zavolala:

„Hej, Mařenko, poskoč a nanos vody do kotle, at' máme na zítřek. Bude velké vaření.“

Ubohá sestřička nosila vodu a pro slzy neviděla na cestu. Věděla, co to velké vaření znamená. Ale jak Jeníčkovu pomoci, to nevěděla.

Časně ráno musila Mařenka vstát, zavěsit kotel s vodou nad ohniště a rozdělat oheň.

„Nejdřív upečeme chleba,“ řekla baba, „pec už mám roztopenou a těsto vyválené.“ A strkala Mařenku ven k peci, z níž vyšlehovaly plameny. „Vlez dovnitř a podívej se, jestli je dost rozpálená, aby se chléb dal sázet.“ Chtěla Mařenku dostat do pece a zavřít za ní dvířka, aby se tam upekla.

Ale Mařenka poznala, co má čarodějnice za lubem, a řekla:

„Já nevím, jak se tam leze. A ani se tam nevejdu.“

„Nemluv tak hloupě,“ zlobila se baba, „ústí pece je veliké až dost, vždyť vidíš, i já bych se tam vešla.“ Přišourala se k peci a strčila do ní hlavu. V tu chvíli Mařenka drc! vrazila babu do pece celou, přibouchla železná dvířka, zašoupla závorku a utekla.

Běžela rovnou k Jeníčkovu, otevřela mu chlívek a zavolala:

„Pojď ve, Jeníčku, čarodějnice už nám nic neudělá už je po ní!“

Jeníček vyskočil z chlívku jako ptáček z klece, chytil Mařenku kolem krku, div jí nezadusil. Oba skákali jako kůzlata samou radostí, že se už nemusejí bát, a hned se chystali na cestu. Ale nejdříve ještě zašli do chaloupky, chtěli se podívat, co je v těch truhlách, které tam čarodějnice měla, a našli v nich samé perly a drahokamy.

„Tohle jsou ještě lepší kamínky než moje křemeny,“ řekl Jeníček a nastrkal si jich do kapes, kolik se mu vešlo. Mařenka se přidala:

„To já taky něco domů přinesu,“ a nabrala si plnou zástěrku perel. Jeníček ji pobízela:

„A teď už pojď, ať jsme z toho čarodějnického lesa venku.“

A tak se rozeběhli a šli, až došli k veliké řece.

„Na druhou stranu se nedostaneme,“ řekl Jeníček, „lávka tu není a most teprve ne.“

„Lod'ka tu taky žádná nepřeváží,“ odpověděla Mařenka, „ale tamhle plave bílá kachna, když ji poprosím, snad nám pomůže přes vodu.“ A zavolala:

„Kachničko, kachničko,
příplav k nám maličko,
měli jsme s Jeníčkem nehodu,
pomoc nám, prosím tě, přes vodu.“

Kachna odpověděla:

„Znám vaši nehodu,
vezmu vás přes vodu,
já bílá kachnička
budu vám lodička.“

A opravdu hned příplavala. Jeníček na ni sedl a chtěl, aby sestřička přisedla k němu.

„To ne,“ řekla Mařenka, „kachnička nás oba neunes, radši ať nás převezde jednoho po druhém.“ Hodná kachna jim to udělala a oba se šťastně dostali na druhý břeh.

Potom zase šli lesem. Za chvíli jim ten les připadal známější a známější, dostali se na cestu a konečně v dálce uviděli chalupu svého otce. Hned se dali do běhu, vrazili do světnice a už viseli tatínkovi na krku.

Však tam seděl sám a sám, žena mu zatím umřela. Ale to ho tolik netrápilo jako pomyšlení na děti. Od té doby, co je nechal v lese, neměl jedinou pokojnou chvíli, a jak jen mohl, chodil je hledat.

Děti začaly tatínkovi vyprávět, kam až v lese zabloudily a jak odtamtud vyvázly. Mařenka vyklopila ze zástěrky perly tak horlivě, že po světici poskakovaly jako bílé hrášky, Jeníček z kapes vybíral drahokamy hrst p hrsti, až na stole jiskřily jako hromádka barevných žhavých uhlíků.

A ta bylo v chaloupce po starostech a Jeníček s Mařenkou vyrůstali otcí k samé radosti.

Pohádka končí, to víš. Tamhle běží myš, kdo ji chytí, ať z ní má chlupatou čepici s

ušíma.